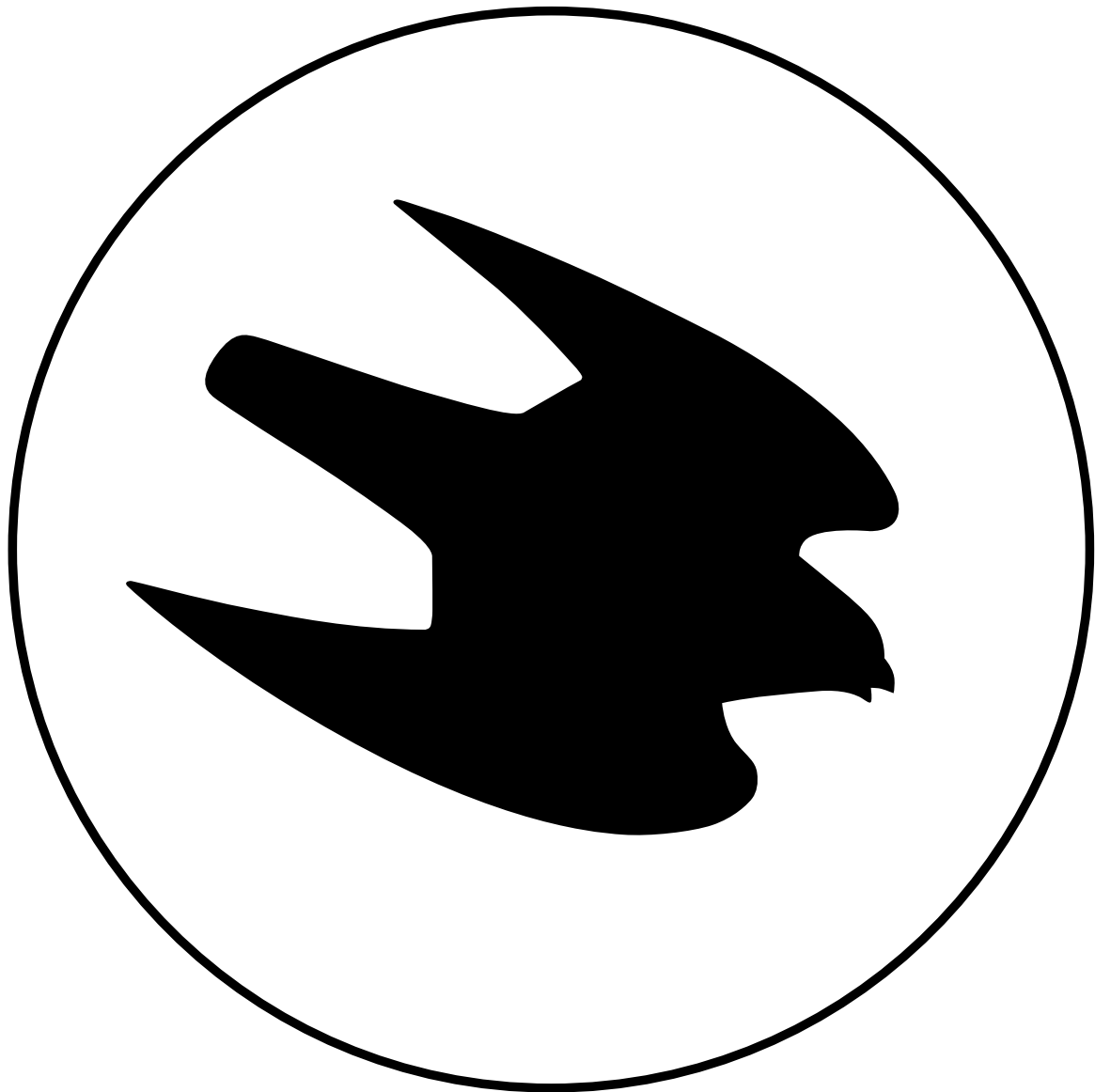

Naturskyddsföreningen | Bra Miljöval

Kosmetika

Kriterier 2018:1

Bra Miljöval

Bra Miljöval

Naturskyddsföreningens miljömärkning

Naturskyddsföreningen är en partipolitiskt och religiöst obunden ideell förening utan vinstintressen. Omsorgen om miljön och människors hälsa är vår drivkraft. Vi har bidragit till att säl, havsörn och pilgrimsfalk inte längre är utrotningshotade i Sverige. Vi värnar om den biologiska mångfalden och arbetar för att stoppa klimatförändringar, försurning, övergödning, spridningen av skadliga kemikalier och mycket annat.

Men det räcker inte att skydda naturen i reservat eller stoppa enskilda förorenare. Den totala miljöbelastningen måste minska. Företag som miljöanpassar sin produktion och sina produkter är mycket viktiga i det arbetet.

Bra Miljöval är Naturskyddsföreningens eget miljömärke och ett av våra verktyg för att driva utvecklingen mot ett hållbart samhälle. Bra Miljöval ställer höga miljökrav på de produkter och tjänster som får märkas.

Bra Miljöval är en så kallad typ I-märkning. Det vill säga en tredjepartsmärkning som är oberoende i förhållande till inblandade parter. Bra Miljöval är medlem i GEN (Global Ecolabelling Network) som är ett internationellt nätverk av miljömärkarorganisationer. För att säkerställa att Bra Miljöval uppfyller kraven på ett kvalitetssäkrat system har miljömärkningen granskats enligt GENICES (Global Ecolabelling Network's Internationally Coordinated Ecolabelling System).

Tack vare Bra Miljöval har hundratals produkter gjorts om och miljöanpassats. Märkningen har lett till konkreta resultat. Till exempel har Bra Miljöval bidragit till att fosfater fasats ut och förbjudits i tvättmedel inom EU. Bra Miljöval Livsmedelsbutik drev fram de första miljömärkta, ej kvicksilverbaserade, knappcellsbatterierna och fick producenter av självspeglade vykort att byta till sådana för hela svenska marknaden. Märkningen uppmuntrar också till minskad nykonsumtion t.ex. genom att märka Second handkläder och kläder som är redesignade.

Ett annat exempel är att el märkt med Bra Miljöval har ställt krav på vattenflödet genom vattenkraftverk och därmed gynnat växter och djur i älvsträckorna. Märkningen bidrar också till att det utförs åtgärder för energieffektivisering och för att bygga omlöp för fisk runt vattenkraftverk. Bra Miljöval hjälper också konsumenter att välja de transportslag som har lägst miljöpåverkan. I kriterierna för försäkringar ställer Bra Miljöval bland annat miljökrav på licenstagarnas kapitalförvaltning.

I konsumenternas ögon är märkningen Bra Miljöval en trovärdig signal. För licenstagaren ger märkningen konkurrensfördelar.

Bra Miljöval

Läs mer om Bra Miljöval och ladda ner kriterier på www.bramiljoval.se

Information in English, see www.bramiljoval.se

På Grön Guide kan man få andra miljötips www.naturskyddsforeningen.se/gron-guide

För ytterligare information kontakta Naturskyddsföreningen, Första Långgatan 28 B, 413 27 Göteborg,

e-post: gbg@naturskyddsforeningen.se

Innehåll

Förord	4
Syfte	4
Kriteriernas omfattning	5
1 Generella krav	6
2 Tensider	9
3 Emulgeringsmedel och emollienter	10
4 Konserveringsmedel	12
5 Oljor, fetter och vaxer	13
6 UV-filter	15
7 Färg	16
8 Parfymer och aromer	17
9 Slipmedel och exfolierande tillsatser	19
10 Enzymer	19
11 Övriga tillsatser	19
12 Material i våtservetter	21
13 Förpackningar	24
Bilaga 1: Hormonstörande ämnen	26
Bilaga 2: Säkerhetsfaktor	28
Bilaga 3: Testmetoder, material i våtservetter	29

Förord

Kriterierna för Bra Miljöval Kosmetika är ett av Naturskyddsföreningens verktyg för att driva på utvecklingen mot ett hållbart samhälle.

För att nå det av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålet Giffri miljö krävs kraftfulla åtgärder, både nationellt och internationellt. Utöver politiska beslut behövs innovativa miljömedvetna företag och konsumenter som gör aktiva val. Miljömärkningen Bra Miljöval vägleder konsumenter och inköpare till de miljömässigt bästa valen. På så vis kan märkningen bidra till att målet om en Giffri miljö uppnås.

Ambitionen med märkningen är att minska användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och uppmuntra substitution till bättre alternativ. Naturskyddsföreningens miljögiftspolicy har legat till grund för kriteriernas utformning. Som en följd av detta tillåts exempelvis inte ämnen som misstänks orsaka cancer eller störa fortplantningen. Ingående kemikalier ska ha en låg giftighet i vattenmiljön och uppfylla hårda krav på nedbrytbarhet. Vidare ställs strikta krav på hormonstörande och allergiframkallande ämnen. I några fall har grupper av strukturellt likartade ämnen förbjudits t.ex. ftalater, parabener och cykliska siloxaner. Detta eftersom Naturskyddsföreningen anser att dessa är problematiska och kan ersättas med ämnen som inte riskerar att medföra oönskade effekter på hälsa och miljö.

De krav som ställs på produkternas förpackningar är avsedda att minimera produkternas klimatpåverkan och gynna ett effektivt resursutnyttjande. I syfte att minimera produkternas miljöpåverkan ställs även krav på användarinformation och att licensstagaren ska ha en policy för att öka andelen förnybar råvara.

Kriterierna har tagits fram för att kunna vara direkt tillämpliga i offentlig upphandling, genom hänvisning till märket.

Kriterierna för Bra Miljöval Kosmetika är fastställda av Naturskyddsföreningens generalsekreterare. Ett flertal licensstagare, personer och företag har delat med sig av värdefull kunskap och synpunkter och tackas härmed.

Eva Eiderström

Chef för Bra Miljöval

Syfte

- Att minimera kosmetiska produkters påverkan på miljö och hälsa
- Att gynna utfasning av miljö- och hälsofarliga ämnen, samt uppmuntra substitution till bättre alternativ
- Att göra det enkelt för konsumenter att välja produkter som är så skonsamma som möjligt för människor och miljö
- Att erbjuda offentliga upphandlare ett redskap för att enkelt kunna ställa relevanta miljö- och hälsokrav på kosmetiska produkter

Kriteriernas omfattning

Kriterierna gäller från 2018-03-01 tills nästa reviderade kriterier träder i kraft, tidigast 2021-03-01.

Produkter som omfattas av Kosmetikaförordningen (EG) nr 1223/2009 kan märkas enligt dessa kriterier för Bra Miljöval. Kriterierna är öppna för såväl konsumentprodukter som produkter avsedda för professionella användare. Naturskyddsföreningen förbehåller sig rätten att inte märka produktgrupper som står i strid med föreningens arbete och policy.

Kriterierna ställer krav på samtliga ingående ingredienser. Dessutom ställs krav på produktens förpackning och användarinformation. De generella kraven, krav 1.1 - 1.22, gäller samtliga ingredienser och den slutliga produkten. För varje ingrediens ställs dessutom ytterligare krav, beroende på dess funktion i produkten. Vissa ingredienser, såsom tensider och parfymer, har egna avsnitt i kriteriedokumentet. Övriga ingredienser ska uppfylla kraven för Övriga tillsatser, krav 11.1 - 11.13. I de fall det har ansetts motiverat att ställa hårdare krav eller medge lättnader, för specifika produktgrupper, inkluderar kriterierna sådana. De produktgrupper där det ställs produktspecifika krav anges nedan.

Definitioner av produktgrupper

Deodoranter och antiperspiranter:	Produkter som används i armhålan för att hämma svettningar eller motverka odör.
Dekorativ kosmetik:	Produkter som används i estetiskt syfte, exempelvis mascara och läppstift.
Intimhygienprodukter:	Produkter avsedda för utvärtes intimhygien.
Läppprodukter:	Produkter som är avsedd att användas på läpparna.
Munprodukter:	Produkter, exklusive tandkräm, som används i munhålan.
Rakprodukter:	Produkter som används i samband med rakning.
Solskyddsprodukter:	Produkter som används för att skydda användaren mot solens ultraviolettera strålning.
Tandkräm:	Produkter avsedda att användas vid tandborstning.

1 Generella krav

- 1.1 Samtliga tillsatta ingredienser ska redovisas i receptet. Detta krav gäller även syntesrester, reaktionsprodukter och spårämnen som ingår i en högre halt än 0,01 vikt %. I de fall en ingrediens består av en blandning ska samtliga kemiska ämnen i blandningen anges och respektive ämne uppfylla kraven.

Med ingrediens avses ett rent kemiskt ämne eller en blandning av flera kemiska ämnen.

Krav på produkten

- 1.2 Produkten får inte innehålla bly, kadmium, kobolt, krom, kvicksilver, nickel, EDTA och dess salter, cocamide DEA, nylon, polyethylene, organiska halogenföreningar (t.ex. perfluorerade och polyfluorerade ämnen), ftalater, parabener, cykliska siloxaner eller de hormonstörande ämnen som anges i Bilaga 1: Hormonstörande ämnen.
- 1.3 Produkten får inte innehålla nanomaterial. Undantag för enskilda nanomaterial kan medges om oberoende part utvärderat den specifika användningen och funnit att den är säker för hälsa och miljö. Exempel på oberoende parter är kommittéerna Scientific Committee on Consumer Safety (SCCS) och Scientific Committee on Health, Environment and Emerging Risks (SCHEER).
- 1.4 Produkten får inte innehålla mikroplaster.
- 1.5 Produkten får inte innehålla ämnen som uppfyller kriterierna för PBT-ämnen eller vPvB –ämnen enligt bilaga XIII till REACH-förordningen (EG) nr 1907/2006, eller ämnen som är upptagna på Kandidatförteckningen, <http://echa.europa.eu/sv/candidate-list-table>.
- 1.6 Produkten får inte innehålla något av de allergiframkallande ämnen/extrakt som anges i nedanstående tabell.

Med nanomaterial avses ett olösligt eller biopersistent material som är avsiktligt tillverkat, med en eller fler yttre dimensioner, eller en inre struktur, med ett spann på mellan 1 och 100 nm.

Med mikroplaster avses plastpartiklar i fast form som är olösliga i vatten, mindre än 5 mm i minst en dimension, samt ej lättnedbrytbara enligt OECD 301, OECD 310 eller motsvarande test.

Namn (enligt SCCS/1459/11)	CAS-nummer
Hydroxyisohexyl 3-Cyclohexene Carboxaldehyde	31906-04-4, 51414-25-6
Atranol	526-37-4
Chloroatranol	57074-21-2
<i>Evernia furfuracea</i> Extract	90028-67-4
<i>Evernia prunastri</i> Extract	90028-68-5

Krav på ingredienser

- 1.7 Ingående ingredienser eller deras kända nedbrytningsprodukter får inte vara eller misstänkas vara cancerogena med klassificering:
H350, Kan orsaka cancer
H351, Misstänks kunna orsaka cancer
- 1.8 Ingående ingredienser eller deras kända nedbrytningsprodukter får inte vara eller misstänkas vara mutagena med klassificering:
H340, Kan orsaka genetiska defekter
H341, Misstänks kunna orsaka genetiska defekter
- 1.9 Ingående ingredienser eller deras kända nedbrytningsprodukter får inte vara eller misstänkas vara reproduktionstoxiska med klassificering:
H360, Kan skada fertiliteten eller det ofödda barnet
H361, Misstänks kunna skada fertiliteten eller det ofödda barnet
H362, Kan skada spädbarn som ammas
- 1.10 Ingredienser som inte tillåts eftersom de är specifikt organtoxiska, med klassificering H370, H371, H372 eller H373 och där exponeringsväg anges i klassificeringen, kan komma att godkännas i enskilda fall. Detta under förutsättning att Naturskyddsföreningen bedömer exponeringsvägen som irrelevant för den specifika användning som ansökan avser.
- 1.11 Biocida ämnen får endast användas för att konservera produkten, inklusive ingående ingredienser, under lagring och användning.

Krav på förnybar råvara

- 1.12 Om produkten innehåller ingredienser från fossil råvara ska licenstagaren ha en av företagsledningen fastställd policy eller motsvarande för att öka andelen förnybar råvara över tid.
- 1.13 Licenstagaren ska ha kännedom om andelen förnybar råvara för varje ingrediens som består av ett eller flera organiska ämnen. Licenstagaren ska därutöver veta den totala andelen förnybar råvara i produkten samt råvarornas ursprung (t.ex. kokospalm).
- 1.14 Oljor, fetter samt andra ämnen som utvunnits ur oljepalmen (*Elaeis guineensis*), med CAS-nummer 8002-75-3 eller 8023-79-8, ska komma från ekologisk produktion.
- 1.15 Ingredienser som innehåller råvara som utvunnits ur oljepalmen (*Elaeis guineensis*), och som inte omfattas av krav 1.14, ska vara certifierade enligt RSPO Mass Balance, Segregated eller Identity Preserved.

Övriga krav

- 1.16 I de fall det i en ingredienskategori finns en gräns angiven för akut eller kronisk akvatisk toxicitet, ska resultat för alg, kräftdjur och fisk bifogas ansökan. Akut akvatisk toxicitet ska i första hand anges med befintliga data enligt OECD 201 – 203 eller motsvarande test. För kronisk akvatisk toxicitet gäller OECD 201, OECD 210, OECD 211, OECD 215 eller motsvarande test. I andra hand ska *in vitro*-test, (Q)SAR eller andra alternativa testmetoder

Med klassificering avses harmoniserad klassificering eller självklassificering enligt CLP-förordningen (EG) nr 1272/2008. Med självklassificering menas att det tillverkande företaget bedömer om ingrediensen ska tilldelas en eller flera faroangivelser i enlighet med klassificeringssystemet. I de fall en otillåten faroangivelse rymmer fler än en kategori, t.ex. H300 som rymmer både akut toxicitet kategori 1 och kategori 2, och kriterierna inte uttryckligen anger någonting annat, omfattas samtliga kategorier. För vissa faroangivelser finns undervarianter som anger specifik effekt och/eller exponeringsväg då sådana är kända. Ett exempel är faroangivelsen "H360Df: Kan skada det ofödda barnet. Misstänks kunna skada fertiliteten", ett annat "H350i: Kan orsaka cancer vid inandning". Notera att otillåtna faroangivelser även omfattar samtliga undervarianter.

Med biocida ämnen avses ämnen som motverkar tillväxt och skadeverkningar av mikroorganismer, svamp och skadedjur.

Med ekologisk produktion avses produktion som sker i enlighet med förordning (EG) nr 834/2007 och har certifierats enligt densamma.

Med befintliga data och befintliga resultat avses tester utförda av det tillverkande företaget, av annat företag, myndighet eller organisation. För att kompensera för databrist kan en säkerhetsfaktor användas tillsammans med befintliga data.

som validerats av European Union Reference Laboratory for alternatives to animal testing (EURL-ECVAM) eller annat internationellt organ användas. I tredje hand kan ingrediensen bedömas genom testvärden från strukturellt liknande ämnen. Om data för kronisk toxicitet saknas ska beräkning ske med hjälp av en säkerhetsfaktor enligt Bilaga 2: Säkerhetsfaktor.

Ju mer data som finns tillgängligt, desto mindre är osäkerheten och desto lägre säkerhetsfaktor tillämpas.

- 1.17** I de fall det i en ingredienskategori finns en gräns angiven för ämnets bio-koncentrationsfaktor (BCF), ska information om ämnets bioackumuleringsförmåga bifogas ansökan. I första hand ska BCF anges med befintliga data enligt OECD 305. I andra hand ska *in vitro*-test, (Q)SAR eller andra alternativa testmetoder som validerats av European Union Reference Laboratory for alternatives to animal testing (EURL-ECVAM) eller annat internationellt organ användas. I tredje hand ska data för fördelningskoefficienten oktanol/vatten ($\log K_{ow}$) enligt OECD 107, OECD 117 eller motsvarande test användas.
- 1.18** Ämnen som inte är harmoniserat klassificerade ska självklassificeras. I första hand ska befintliga resultat från eventuell klassificering användas. I andra hand ska *in vitro*-test, (Q)SAR eller andra alternativa testmetoder som validerats av European Union Reference Laboratory for alternatives to animal testing (EURL-ECVAM) eller annat internationellt organ användas.
- 1.19** Direktivet om god laboratoriesed (2004/10/EG) ska tillämpas vid all testning av kemiska ämnen.
- 1.20** I de fall SCCS rekommendationer är mer restriktiva än de krav som ställs i detta dokument ska dessa följas. SCCS "OPINION on Fragrance allergens in cosmetic products" (SCCS/1459/11) undantas detta krav.
- 1.21** Försiktighetsprincipen ska tillämpas vid bedömning av ingående ingredienser och produkten.
- 1.22** Den information som enligt kriterierna ska anges på förpackningen ska finnas på samtliga officiella språk, eller motsvarande, i de länder där produkten säljs. Undantag kan medges under förutsättning att en stor majoritet av landets befolkning har goda kunskaper i det/de språk som används för informationen.

Försiktighetsprincipen finns inskriven i miljöbalken och REACH. Här innebär den exempelvis att då motstridiga testdata föreligger så ska den högre toxiciteten förutsättas gälla. Den innebär också att ämnen kan komma att förbjudas om det finns skäl att anta att de kan orsaka allvarlig skada trots att de uppfyller kriterierna.

Motivering till kraven

[1.1] Alla ämnen som tillsatts en produkt måste klara uppsatta krav för att skydda miljön och människors hälsa. Även ämnen i mycket låga halter kan orsaka oönskade effekter.

[1.2] Dessa ämnen kan orsaka oönskade och allvarliga miljö- och hälsoeffekter. Många av dem har sådana egenskaper att de även förbjuds genom andra krav i kriteriedokumentet. Vissa av dem är även förbjudna enligt kosmetikaförordningen (EG) nr 1223/2009, men resthalter kan förekomma.

[1.3] Det råder stor osäkerhet kring vilka effekter nanomaterial har på hälsa och miljö. I enlighet med försiktighetsprincipen tillåts de därför inte.

[1.4] Mikroplaster har dokumenterat negativ effekt på den akvatiska miljön och är svårnedbrytbara.

[1.5] Dessa ämnen har sådana egenskaper att de kan medföra allvarliga och bestående miljö- och hälsoeffekter.

[1.6] Dessa allergiframkallande ämnen/extrakt är särskilt problematiska, enligt utvärdering SCCS/1459/11. De får därför inte ingå i produkten, oavsett halt.

[1.7 - 1.9] Cancer, genetiska skador och skador på fortplantningssystemet är allvarliga hälsoeffekter. Eftersom inga säkra halter kan fastställas gäller kravet oavsett halt i produkten.

[1.10] Enligt CLP-förordningen får exponeringsvägen endast anges om det är definitivt bevisat att skadan inte kan orsakas av några andra exponeringsvägar.

[1.11] Biocida ämnen är vanligen förknippade med större risker än andra kemikalier. För att minimera riskerna tillåts biocida ämnen enbart för att konservera produkten, inklusive ingående ingredienser, under lagring och användning.

[1.12- 1.13] Av klimatskäl är det av stor vikt att övergå från fossil råvara till förnybar. För att det ska vara möjligt att utvärdera om licenstagarens policy (eller motsvarande) haft avsedd effekt är det nödvändigt att licenstagaren känner till andelen förnybar råvara i ingående ingredienser.

[1.14 - 1.15] Storskaligt producerad palmolja är förknippad med allvarliga konsekvenser för människor och miljö. Även om det finns brister med RSPO så innebär certifieringen att flera viktiga baskrav på palmoljeproduktionen har uppfyllts. För vissa ingredienser är det möjligt att ställa mer långtgående krav och på dessa ställs därför kravet att de ska komma från ekologisk produktion.

[1.16 - 1.18] Alla ämnen ska vara tillräckligt testade för att undvika skador i miljön.

[1.19] För att garantera kvaliteten på testresultaten måste eventuella nya tester överensstäm- ma med god laboratoriesed.

[1.20] SCCS utvärderar fortlöpande kemikaliers hälsoeffekter, vilket innebär att tidigare okända risker kan upptäckas.

[1.21] Försiktighetsprincipen finns inskriven i många olika regelverk och tillämpas för att mini- mera riskerna för framtida negativa miljö- och hälsoeffekter.

[1.22] Det är viktigt att så många som möjligt kan tillgodogöra sig den information som krite- rierna ställer krav på. Ett lands officiella språk är det/de språk som används i landets officiella administration.

2 Tensider

- 2.1 Tensiden ska vara lättnedbrytbar enligt OECD 301, OECD 310 eller motsva- rande test.
- 2.2 Tensiden ska vara anaerobt nedbrytbar till 60 % enligt ECETOC nr 28, ISO 11734, OECD 311 eller motsvarande test.
- 2.3 Tensiden ska ha en mycket låg resthalt av organiska halogenföreningar, < 100 mg/kg TOX.
- 2.4 Tensiden ska ha en akut akvatisk toxicitet där LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 1 mg/l.
- 2.5 Tensiden ska ha en kronisk akvatisk toxicitet där $NOEC/EC_x$ är > 0,1 mg/l.
- 2.6 Tensiden får inte vara farlig för vattenmiljön med klassificering:
H400, Mycket giftigt för vattenlevande organismer
H410, Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H411, Giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H413, Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer
- 2.7 Tensiden får inte vara akuttoxisk med klassificering:
H300, Dödligt vid förtäring
H310, Dödligt vid hudkontakt
H330, Dödligt vid inandning
H301, Giftigt vid förtäring
H311, Giftigt vid hudkontakt
H331, Giftigt vid inandning

- 2.8** Tensiden får inte vara specifikt organtoxisk med klassificering:
H370, Orsakar organskador
H371, Kan orsaka organskador
H372, Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering
H373, Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering
- 2.9** Tensiden får inte vara sensibiliserande med klassificering nedan, eller uppvisa data som tyder på sensibilisering.
H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion
H334, Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning

Produktspecifika krav

Tandkräm

- 2.10** Sodium lauryl sulfat (SLS) får ingå med högst 1,3 vikt % i produkten.
- 2.11** När SLS ingår ska förpackningen vara tydligt märkt med frasen "Innehåller sodium lauryl sulfat (SLS) som kan förlänga läketiden av munblåsor (afte) och bör därför undvikas när du har sådana".

Motivering till kraven

- [2.1] Ämnen som bryts ner långsamt ansamlas i miljön och kan utgöra en risk i framtiden. Sådana ämnen riskerar också att spridas långa vägar.
- [2.2] Nedbrytbarhet i syrefri miljö är en viktig egenskap för ämnen som ansamlas i reningsverkens slam eller sediment eftersom det annars finns risk för att dessa ämnen orsakar problem i framtiden.
- [2.3] Organiska halogenföreningar har många oönskade allvarliga miljö- och hälsoeffekter.
- [2.4 - 2.5] Ämnen som är akut eller kroniskt toxiska för vattenlevande organismer påverkar vattensystemet negativt.
- [2.6] För att minimera miljöriskerna får ämnet inte vara klassificerat med någon av dessa faroangivelser.
- [2.7 - 2.9] Produkterna ska vara säkra att använda och får inte medföra hälsorisker för användaren.
- [2.10 - 2.11] SLS kan förlänga läketiden för munblåsor, varför kriterierna begränsar halten samt ställer krav på konsumentupplysning.

3 Emulgeringsmedel och emollienter

- 3.1** Emulgeringsmedlet/emollienten ska vara lättnedbrytbar enligt OECD 301, OECD 310 eller motsvarande test.
- 3.2** Emulgeringsmedlet/emollienten ska ha en akut akvatisk toxicitet där LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 1 mg/l.
- 3.3** Emulgeringsmedlet/emollienten ska ha en kronisk akvatisk toxicitet där $NOEC/EC_x$ är $> 0,1$ mg/l.
- 3.4** Emulgeringsmedlets/emollientens biokoncentrationsfaktor (BCF) ska vara < 500 . Om uppgift för BCF saknas gäller att $\log K_{ow} < 4$.

Undantag kan medges om något av följande krav är uppfyllda:

- a) LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 100 mg/l eller $NOEC/EC_x$ är > 10 mg/l.
- b) det kan visas att emulgeringsmedlet/emollienten mycket snabbt bryts ned till ämnen vars BCF eller $\log K_{ow}$ uppfyller kraven.
- c) emulgeringsmedlet/emollienten inte är biotillgänglig (molmassa > 700 g/mol).

- 3.5** Emulgeringsmedlet/emollienten får inte vara farligt för vattenmiljön med klassificering:
H400, Mycket giftigt för vattenlevande organismer
H410, Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H411, Giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H413, Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer
- 3.6** Emulgeringsmedlet/emollienten får inte vara akuttoxisk med klassificering:
H300, Dödligt vid förtäring
H310, Dödligt vid hudkontakt
H330, Dödligt vid inandning
H301, Giftigt vid förtäring
H311, Giftigt vid hudkontakt
H331, Giftigt vid inandning
- 3.7** Emulgeringsmedlet/emollienten får inte vara specifikt organtoxisk med klassificering:
H370, Orsakar organskador
H371, Kan orsaka organskador
H372, Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering
H373, Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering
- 3.8** Emulgeringsmedlet/emollienten får inte vara sensibiliserande med klassificering nedan, eller uppvisa data som tyder på sensibilisering.
H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion
H334, Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning

---

Motivering till kraven

[3.1] Ämnen som bryts ner långsamt ansamlas i miljön och kan utgöra en risk i framtiden. Sådana ämnen riskerar också att spridas långa vägar.

[3.2-3.3] Ämnen som är akut eller kroniskt toxiska för vattenlevande organismer påverkar vattenekosystemet negativt.

[3.4] Ämnen som biokoncentreras i miljön lagras i näringsvävorna och kan ha negativa effekter för djur och växter.

[3.5] För att minimera miljöriskerna får ämnet inte vara klassificerat med någon av dessa faroangivelser.

[3.6-3.8] Produkterna ska vara säkra att använda och får inte medföra hälsorisker för användaren.

4 Konserveringsmedel

- 4.1 Konserveringsmedlet ska vara lättnedbrytbart enligt OECD 301, OECD 310 eller motsvarande test.
- 4.2 Konserveringsmedlet ska ha en akut akvatisk toxicitet där LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 1 mg/l.
- 4.3 Konserveringsmedlet ska ha en kronisk akvatisk toxicitet där $NOEC/EC_x$ är $> 0,1$ mg/l.
- 4.4 Konserveringsmedlets biokoncentrationsfaktor (BCF) ska vara < 500 . Om uppgift för BCF saknas gäller att $\log K_{ow} < 4$.

Undantag kan medges om något av följande krav är uppfyllda:

- LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 100 mg/l eller $NOEC/EC_x$ är > 10 mg/l.
  - det kan visas att konserveringsmedlet mycket snabbt bryts ned till ämnen vars BCF eller $\log K_{ow}$ uppfyller kraven.
  - konserveringsmedlet inte är biotillgängligt (molmassa > 700 g/mol).
- 4.5 Konserveringsmedlet får inte vara farligt för vattenmiljön med klassificering:
H400, Mycket giftigt för vattenlevande organismer
H410, Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H411, Giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H413, Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer
- 4.6 Konserveringsmedlet får inte vara akuttoxiskt med klassificering:
H300, Dödligt vid förtäring
H310, Dödligt vid hudkontakt
H330, Dödligt vid inandning
H301, Giftigt vid förtäring
H311, Giftigt vid hudkontakt
H331, Giftigt vid inandning
- 4.7 Konserveringsmedlet får inte vara specifikt organotoxiskt med klassificering:
H370, Orsakar organskador
H371, Kan orsaka organskador
H372, Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering
H373, Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering
- 4.8 Konserveringsmedlet får inte vara sensibiliserande med klassificering nedan, eller uppvisa data som tyder på sensibilisering.
H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion
H334, Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning

Produktspecifika krav

Läpprodukter, tandkräm och munprodukter

- 4.9 Konserveringsmedlet ska vara godkänt för användning i livsmedel enligt tillsatsförordningen (EG) nr 1333/2008.

Motivering till kraven

[4.1] Ämnen som bryts ner långsamt ansamlas i miljön och kan utgöra en risk i framtiden. Sådana ämnen riskerar också att spridas långa vägar.

[4.2-4.3] Ämnen som är akut eller kroniskt toxiska för vattenlevande organismer påverkar vattenekosystemet negativt.

[4.4] Ämnen som biokoncentreras i miljön lagras i näringsvävarna och kan ha negativa effekter för djur och växter.

[4.5] För att minimera miljöriskerna får ämnet inte vara klassificerat med någon av dessa faroangivelser.

[4.6-4.8] Produkterna ska vara säkra att använda och får inte medföra hälsorisker för användaren.

[4.9] Livsmedelstillsatser har godkänts enligt gällande livsmedelslagstiftning och bedöms uppfylla höga krav med avseende på människors hälsa.

5 Oljor, fetter och vaxer

5.1 Ingrediensen ska vara lättnedbrytbar enligt OECD 301, OECD 310 eller motsvarande test.

5.2 Ingrediensen ska ha en akut akvatisk toxicitet där LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 1 mg/l.

5.3 Ingrediensens biokoncentrationsfaktor (BCF) ska vara < 500 . Om uppgift för BCF saknas gäller att $\log K_{ow} < 4$.

Undantag kan medges om något av följande krav är uppfyllda:

- LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 100 mg/l.
- det kan visas att ingrediensen mycket snabbt bryts ned till ämnen vars BCF eller $\log K_{ow}$ uppfyller kraven.
- ingrediensen är inte biotillgänglig (molmassa > 700 g/mol).

5.4 Ingrediensen får inte vara farlig för vattenmiljön med klassificering:
 H400, Mycket giftigt för vattenlevande organismer
 H410, Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
 H411, Giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
 H412, Skadliga långtidseffekter för vattenlevande organismer
 H413, Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer

5.5 Ingrediensen får inte vara akuttoxisk med klassificering:

H300, Dödligt vid förtäring
 H310, Dödligt vid hudkontakt
 H330, Dödligt vid inandning
 H301, Giftigt vid förtäring
 H311, Giftigt vid hudkontakt
 H331, Giftigt vid inandning

5.6 Ingrediensen får inte vara specifikt organotoxisk med klassificering:

H370, Orsakar organskador
 H371, Kan orsaka organskador
 H372, Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering
 H373, Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering

5.7 Ingrediensen får inte vara klassificerad med H334, Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning.

Med oljor, fetter och vaxer avses de ämnen som är undantagna från registreringsplikten enligt Bilaga V §9 i REACH-förordningen (EG) nr 1907/2006.

- 5.8** Ingredienser som är klassificerade med H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion, får ingå med högst 0,01 vikt % i rinse-off-produkter och högst 0,001 vikt % i leave-on-produkter. Halten ska räknas samman med eventuellt tillskott från krav 8.4.
- 5.9** De ämnen som anges i tabellen nedan eller tillhör de deklareringspliktiga doftämnen som listas i bilaga III (med referensnummer 67-92) till kosmetikaförordningen (EG) nr 1223/2009, får ingå med högst 0,01 vikt % i rinse-off-produkter och högst 0,001 vikt % i leave-on-produkter. Detta krav gäller oaktat vilken funktion ämnet har i produkten.

Med rinse-off-produkt avses en kosmetisk produkt som är avsedd att avlägsnas efter att den använts. Leave-on-produkt avser en kosmetisk produkt som är avsedd för långvarig kontakt med hud, hår eller slemhinnor.

Namn	CAS-nummer
<i>Cananga Odorata</i> and Ylang-ylang oil	83863-30-3, 8006-81-3
<i>Eugenia Carophyllus Leaf/Flower</i> oil	8000-34-8
<i>Jasminum grandiflorum/officinale</i>	84776-64-7, 90045-94-6, 8022-96-6
<i>Myroxylon Pereirae</i>	8007-00-9
<i>Santalum Album</i>	84787-70-2, 8006-87-9
Turpentine oil	8006-64-2, 9005-90-7, 8052-14-0
<i>Cinnamomum cassia leaf oil/ Cinnamomum zeylanicum extract</i>	84961-46-6, 8007-80-5, 84649-98-9

- 5.10** Rinse-off-produkter får sammanlagt innehålla högst 0,1 vikt % av de ämnen som definieras i krav 5.8, 5.9, 8.4 och 8.5. I leave-on-produkter tillämpas istället haltbegränsningen 0,01 vikt %.

Produktspecifika krav

Solskyddsprodukter, intimhygienprodukter, dekorativ kosmetik samt produkter som riktar sig till eller är särskilt avsedda för barn under 12 år

- 5.11** Ämnen som definieras i krav 5.8, 5.9 eller uppvisar data som tyder på sensibilisering får inte ingå.

Motivering till kraven

[5.1-5.3] Även om dessa ämnen förekommer naturligt i miljön så kan de orsaka negativa effekter i vattenecosystemet.

[5.4] För att minimera miljöriskerna får ämnet inte vara klassificerat med någon av dessa faroangivelser.

[5.5-5.7] Produkterna ska vara säkra att använda och får inte medföra hälsorisker för användaren.

[5.8- 5.10] I bilaga III till förordning (EG) nr 1223/2009 anges de vanligaste allergiframkallande doftämnen. För att minska allergiriskerna begränsas halten av dessa ämnen och ämnen som är klassificerade med H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion. Av samma skäl begränsas halten av de allergiframkallande ämnena i tabellen i krav 5.9.

[5.11] Allergiframkallande ämnen, varav vissa är fotosensibiliserande, tillåts inte i produkter för barn, produkter som används på känslig hud eller i produkter förknippade med solexponering.

6 UV-filter

6.1 UV-filter får endast tillsättas solskyddsprodukter.

6.2 UV-filter ska uppfylla minst ett av nedanstående krav:

- a) lättnedbrytbart enligt OECD 301, OECD 310 eller motsvarande test, samt LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 1 mg/l eller $NOEC/EC_x$ är $> 0,1$ mg/l.
- b) potentiellt nedbrytbart enligt OECD 302 eller motsvarande test, samt LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 10 mg/l eller $NOEC/EC_x$ är > 1 mg/l.
- c) LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 100 mg/l eller $NOEC/EC_x$ är > 10 mg/l.

6.3 UV-filtret får inte vara farligt för vattenmiljön med klassificering:

H400, Mycket giftigt för vattenlevande organismer

H410, Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter

H411, Giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter

6.4 UV-filtrets biokoncentrationsfaktor (BCF) ska vara < 500 . Om uppgift för BCF saknas gäller att $\log K_{ow} < 4$.

Undantag kan medges om något av följande krav är uppfyllda:

- a) LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 100 mg/l eller $NOEC/EC_x$ är > 10 mg/l.
- b) det kan visas att UV-filtret mycket snabbt bryts ned till ämnen vars BCF eller $\log K_{ow}$ uppfyller kraven.
- c) UV-filtret är inte biotillgängligt (molmassa > 700 g/mol).

6.5 UV-filtret får inte vara akuttoxiskt med klassificering:

H300, Dödligt vid förtäring

H310, Dödligt vid hudkontakt

H330, Dödligt vid inandning

H301, Giftigt vid förtäring

H311, Giftigt vid hudkontakt

H331, Giftigt vid inandning

6.6 UV-filtret får inte vara specifikt organtoxiskt med klassificering:

H370, Orsakar organskador

H371, Kan orsaka organskador

H372, Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering

H373, Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering

6.7 UV-filtret får inte vara sensibiliserande med klassificering nedan, eller uppvisa data som tyder på sensibilisering.

H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion

H334, Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning

6.8 Solskyddsprodukter ska vara märkta med frasen "Vistas inte länge i solen, även om du använder ett solskyddsmedel" eller liknande formulering.

6.9 Solskyddsprodukter ska följa EU-kommissionens rekommendationer om solskyddsmedels effektivitet och påståenden om detta (2006/647/EG).

6.10 Hållbarheten för den öppnade solskyddsprodukten ska anges på förpackningen.

Motivering till kraven

[6.1] UV-filter är ofta problematiska för miljön och användningsområdet begränsas därför till solskyddsprodukter, där de är nödvändiga.

[6.2-6.3] För att minimera miljöriskerna ställs krav på både nedbrytbarhet och toxicitet, samt att ämnen som är klassificerade med H400, H410 eller H411 inte får ingå.

[6.4] Ämnen som biokoncentreras i miljön lagras i näringsvävarna och kan ha negativa effekter för djur och växter.

[6.5-6.7] Produkterna ska vara säkra att använda och får inte medföra hälsorisker för användaren.

[6.8] Ingen solskyddsprodukt innebär ett fullständigt skydd mot UV-strålning, och för lång exponering kan vara skadligt för hälsan.

[6.9] Dessa rekommendationer ska följas för att säkerställa att produkten skyddar användaren enligt angiven Sun Protection Factor (SPF) och att inte påståenden om t.ex. överdrivet skydd förekommer.

[6.10] Solskyddsprodukter kan bli liggande från en sommar till nästa. För konsumenten är därför information om den öppnade produktens hållbarhet viktig.

7 Färg

7.1 Färgen ska vara godkänd som livsmedelstillsats (färgämne) enligt tillsatsförordningen (EG) nr 1333/2008.

7.2 Färgen får inte vara klassificerad med H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion, eller uppvisa data som tyder på sensibilisering.

7.3 Färgen får inte vara farlig för vattenmiljön med klassificering:
H400, Mycket giftigt för vattenlevande organismer
H410, Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H411, Giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter

Produktspecifika krav

Solskyddsprodukter

7.4 Färg får inte ingå.

Dekorativ kosmetik

7.5 Färg som inte är godkänd som livsmedelstillsats får ingå förutsatt att färgen är lättnedbrytbar enligt OECD 301, OECD 310 eller motsvarande test och klarar krav 11.6 - 11.8. Undantaget inkluderar inte läpprodukter eller produkter som riktar sig till eller är särskilt avsedda för barn under 12 år, utan i dessa måste färgen vara godkänd för användning i livsmedel enligt tillsatsförordningen (EG) nr 1333/2008.

Motivering till kraven

[7.1] Färgämnen kan ha negativa hälsoeffekter. Livsmedelstillsatser har godkänts enligt gällande livsmedelslagstiftning och bedöms uppfylla höga krav med avseende på människors hälsa.

[7.2] För att minska allergiriskerna förbjuds ämnen som är klassificerade med H317 eller uppvisar data som tyder på sensibilisering.

[7.3] Livsmedelsgodkända färgämnen är vanligen inte miljöfarliga. Dock finns det undantag. Med anledning av detta förbjuds ämnen som är klassificerade med H400, H410 eller H411.

[7.4] Solskyddsprodukter hamnar ofta i vattenmiljön utan att passera ett reningsverk. Färger används sällan i solskyddsprodukter och bedöms inte viktiga för funktionen.

[7.5] I dekorativ kosmetik är färger viktiga för funktionen och därför tillåts fler att ingå.

8 Parfymmer och aromer

- 8.1** Högst 0,50 vikt % parfym och arom får sammanlagt ingå i produkten.
- 8.2** Ämnen i parfymen eller aromen som är klassificerade med H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion, tillhör de deklareringspliktiga doftämnen som listas i bilaga III (med referensnummer 67-92) till kosmetikaförordningen (EG) nr 1223/2009, eller anges i tabellen i krav 8.5 ska alltid redovisas i ansökan och den exakta halten anges. För övriga ämnen gäller att de ska redovisas i ansökan om de ingår i parfymen eller aromen i 1 vikt % eller mer. För dessa ämnen behöver halten inte anges. Observera att de ämnen som anges i tabellen i krav 1.6 inte får ingå i produkten.
- 8.3** De ämnen i parfymen eller aromen som inte är doft- eller aromämnen ska klara kraven för den funktion ämnet har.
- 8.4** Enskilda doft- eller aromämnen som är klassificerade med H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion, får ingå med högst 0,01 vikt % i rinse-off-produkter och högst 0,001 vikt % i leave-on-produkter. Halten ska räknas samman med eventuellt tillskott från krav 5.8.
- 8.5** Doftämnen som anges i tabellen nedan eller tillhör de deklareringspliktiga doftämnen som listas i bilaga III (med referensnummer 67-92) till kosmetikaförordningen (EG) nr 1223/2009 får ingå med högst 0,01 vikt % i rinse-off-produkter och högst 0,001 vikt % i leave-on-produkter. Detta krav gäller oaktat vilken funktion ämnet har i produkten.

Med doftämne avses ett kemiskt ämne i parfymen som har tillsatts för dess doftegenskaper. Med aromämne avses ett kemiskt ämne i aromen som tillsatts för dess smakegenskaper.

Namn	CAS-nummer
<i>Cananga Odorata</i> and Ylang-ylang oil	83863-30-3, 8006-81-3
<i>Eugenia Carophyllus</i> Leaf/Flower oil	8000-34-8
<i>Jasminum grandiflorum/officinale</i>	84776-64-7, 90045-94-6, 8022-96-6
<i>Myroxylon Pereirae</i>	8007-00-9
<i>Santalum Album</i>	84787-70-2, 8006-87-9
Turpentine oil	8006-64-2, 9005-90-7, 8052-14-0
<i>Cinnamomum cassia</i> leaf oil/ <i>Cinnamomum zeylanicum</i> extract	84961-46-6, 8007-80-5, 84649-98-9

- 8.6** Rinse-off-produkter får sammanlagt innehålla högst 0,1 vikt % av de ämnen som definieras i krav 5.8, 5.9, 8.4 och 8.5. I leave-on-produkter tillämpas istället haltbegränsningen 0,01 vikt %.
- 8.7** Parfymen ska användas i enlighet med de rekommendationer som utarbetats av International Fragrance Association (IFRA).

- 8.8** Nitromyskföreningar och polycykliska myskföreningar får inte ingå.
- 8.9** Parfymer eller aromer får inte vara farliga för vattenmiljön med klassificering:
H400, Mycket giftigt för vattenlevande organismer
H410, Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H411, Giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
H413, Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer

Kravet (8.9) avser parfymer eller aromer som sådan och inte de enskilda ämnena i parfymer eller aromer.

Produktspecifika krav

Solskyddsprodukter, intimhygienprodukter och dekorativ kosmetik

- 8.10** Parfym tillåts inte.

Läpprodukter, tandkräm och munprodukter

- 8.11** Aromer ska vara godkända som livsmedelstillsatser (aromer) enligt tillsatsförordningen (EG) nr 1333/2008.

Produkter som riktar sig till eller är särskilt avsedda för barn under 12 år

- 8.12** Parfym och arom tillåts inte. Undantagna från detta krav är arom i tandkräm, som tillåts förutsatt att den är godkänd för användning i livsmedel enligt tillsatsförordningen (EG) nr 1333/2008.

Motivering till kraven

[8.1] Parfymer och aromer innehåller ofta miljöfarliga och allergiframkallande ämnen. Halten begränsas därför i alla produkttyper.

[8.2-8.3] Även ämnen i låga halter kan ha oönskade effekter och måste därför klara uppsatta krav.

[8.4-8.6] Dessa ämnen har identifierats som allergiframkallande. För att minska allergirisken begränsas halten av dem i produkten.

[8.7] IFRA är en medlemsorganisation för branschorganisationer inom parfymindustrin. IFRA rekommenderar parfymämnen och i vilka koncentrationer de kan användas.

[8.8] Nitromyskföreningar och polycykliska myskföreningar kan medföra hälsorisker, de har dålig nedbrytbarhet och bioackumuleras.

[8.9] Parfymer och aromer innehåller ofta miljöfarliga ämnen. Trots att parfymer och aromer i relation till andra kemikalier ingår i relativt sett låga halter anser Naturskyddsföreningen det viktigt att minimera användning och spridning av ämnen med dessa egenskaper.

[8.10] Parfymer innehåller ofta allergiframkallande ämnen, varav vissa är fotosensibiliserande, och tillåts därför inte i produkter som används på känslig hud eller i produkter som medför solexponering.

[8.11] Aromer kan ha negativa hälsoeffekter. Livsmedelstillsatser har godkänts enligt gällande livsmedelstillsatser och bedöms uppfylla höga krav med avseende på människors hälsa.

[8.12] För att undvika allergier tillåts inte parfymer och aromer i produkter för barn. Tandkräm undantas från förbudet då Naturskyddsföreningen bedömer att det är nödvändigt med aromer i barntandkräm för att skapa produkter som barn uppskattar.

9 Slipmedel och exfolierande tillsatser

- 9.1 Slipmedel och exfolierande tillsatser, förutom hårt organiskt material, ska uppfylla krav 11.1 - 11.8. Hårt organiskt material får inte vara klassificerat som miljöfarligt enligt CLP-förordningen (EG) nr 1272/2008, samt ska uppfylla krav 11.6 - 11.8.

Med exfolierande tillsatser avses ingredienser som används för att fysiskt avlägsna döda celler från huden. Med hårt organiskt material avses förnybart organiskt material med hård konsistens, till exempel malda valnötsskal eller aprikoskärnor.

Motivering till kraven

[9.1] Det är logiskt att samma höga miljö- och hälsokrav ställs på slipmedel och exfolierande tillsatser som på andra ingredienser.

10 Enzymer

- 10.1 Enzymer är tillåtna under förutsättning att de inte används i sprayprodukter, samt att de tillsätts i flytande form eller inkapslade granulat. Notera att även produkter som inte säljs i sprayförpackning, men som är avsedda att appliceras som spray, räknas som sprayprodukter.

Motivering till kraven

[10.1] Enzymer är vanligen luftvägssensibiliserande, varför de inte tillåts i sprayprodukter.

11 Övriga tillsatser

- 11.1 Ingrediensen ska vara lättnedbrytbar enligt OECD 301, OECD 310 eller motsvarande test. Ingredienser som inte är lättnedbrytbara enligt ovan, men potentiellt nedbrytbara enligt OECD 302 eller motsvarande test, får ingå med sammanlagt 5 vikt % i produkten, inklusive eventuell mängd svårnedbrytbara ämnen från krav 11.9 och 11.11.
- 11.2 Ingrediensen ska ha en akut akvatisk toxicitet där LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 1 mg/l.
- 11.3 Ingrediensen ska ha en kronisk akvatisk toxicitet där $NOEC/EC_x$ är $> 0,1$ mg/l.
- 11.4 Ingrediensens biokoncentrationsfaktor (BCF) ska vara < 500 . Om uppgift för BCF saknas gäller att $\log K_{ow} < 4$.

Undantag kan medges om något av följande krav är uppfyllda:

- LC_{50} , EC_{50} och IC_{50} är > 100 mg/l eller $NOEC/EC_x$ är > 10 mg/l.
  - det kan visas att ingrediensen mycket snabbt bryts ned till ämnen vars BCF eller $\log K_{ow}$ uppfyller kraven.
  - ingrediensen är inte biotillgänglig (molmassa > 700 g/mol).
- 11.5 Ingrediensen får inte vara farlig för vattenmiljön med klassificering:
 H400, Mycket giftigt för vattenlevande organismer
 H410, Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
 H411, Giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
 H413, Kan ge skadliga långtidseffekter på vattenlevande organismer

- 11.6** Ingrediensen får inte vara akuttoxisk med klassificering:
H300, Dödligt vid förtäring
H310, Dödligt vid hudkontakt
H330, Dödligt vid inandning
H301, Giftigt vid förtäring
H311, Giftigt vid hudkontakt
H331, Giftigt vid inandning
- 11.7** Ingrediensen får inte vara specifikt organotoxisk med klassificering:
H370, Orsakar organskador
H371, Kan orsaka organskador
H372, Orsakar organskador genom lång eller upprepad exponering
H373, Kan orsaka organskador genom lång eller upprepad exponering
- 11.8** Ingrediensen* får inte vara sensibiliserande med klassificering nedan, eller uppvisa data som tyder på sensibilisering.
H317, Kan orsaka allergisk hudreaktion
H334, Kan orsaka allergi- eller astmasymtom eller andningssvårigheter vid inandning

*Tocopherol och tocopheryl acetate undantas kravet

Produktspecifika krav

Dekorativ kosmetik

- 11.9** Ingredienser som inte uppfyller krav 11.1 får ingå med sammanlagt 5 vikt % förutsatt att EC_{50} är > 100 mg/l eller $NOEC/EC_x$ är > 10 mg/l.

Deodoranter och antiperspiranter

- 11.10** Aluminium får ingå med högst 0,6 vikt %.

Rakprodukter och solskyddsprodukter

- 11.11** Ingredienser som inte uppfyller krav 11.1 får ingå med sammanlagt 1 vikt % förutsatt att EC_{50} är > 100 mg/l eller $NOEC/EC_x$ är > 10 mg/l.

Tandkräm och munprodukter

- 11.12** Fluorföreningar undantas krav 11.6. Notera att organiska fluorföreningar förbjuds genom krav 1.2.
- 11.13** Socialstyrelsens nationella riktlinjer för fluorinnehåll i tandkräm ska följas. Undantag kan medges för fluorfria tandkrämer som utvärderats av oberoende part och bedömts ha samma skyddande effekt som fluortandkräm.

Motivering till kraven

[11.1] Ämnen som bryts ner långsamt ansamlas i miljön och kan utgöra en risk i framtiden. Sådana ämnen riskerar också att spridas långa vägar.

[11.2-11.3] Ämnen som är akut eller kroniskt toxiska för vattenlevande organismer påverkar vattensystemet negativt.

[11.4] Ämnen som biokoncentreras i miljön lagras i näringsvävarna och kan ha negativa effekter för djur och växter.

[11.5] För att minimera miljöriskerna får ämnet inte vara klassificerat med någon av dessa faroangivelser.

[11.6-11.8] Produkterna ska vara säkra att använda och får inte medföra hälsorisker för användaren.

[11.9, 11.11] Det finns ämnen som inte är lättnedbrytbara men som är nödvändiga för produktens funktion. En låg halt av sådana ämnen accepteras.

[11.10] Samband mellan användningen av antiperspirant/deodorant (med aluminium) på skadad hud och cancer har observerats i flera studier. Aluminium får därför ingå med högst 0,6 vikt %.

[11.12-11.13] Fluor har en dokumenterat positiv effekt på tandhälsan. Socialstyrelsen rekommenderar användning av tandkräm med fluor i.

12 Material i våtservetter

12.1 Kraven i detta avsnitt omfattar material i våtservetter och motsvarande produkter. Servetterna får bestå av max 50% syntetfiber från ny råvara. De material som är godkända att använda, samt kraven på dessa finns beskrivna i krav 12.2 till 12.6. Kraven avser både fiberursprung och tillverkningsprocesser. De testmetoder som ska användas för att verifiera att de krav som ställs i detta avsnitt är uppfyllda anges i Bilaga 3: Testmetoder, material i våtservetter.

12.2 För processkemikalier gäller att organiska fluorföreningar, ämnen som finns upptagna i bilaga XIV eller XVII till REACH-förordningen (EG) nr 1907/2006, eller är upptagna på Kandidatförteckningen (<http://echa.europa.eu/sv/candidate-list-table>) inte får användas i något steg av framställningen.

12.3 *Cellulosa* ska komma från skogsbruk med spårbarhetscertifiering. Minst 30 % av massan ska komma från FSC-certifierad skog. Certifieringen ska vara utförd enligt FSC-standard av kontrollorganisation ackrediterad för FSC, alternativt vara certifierad enligt ISO-guide 65.

Spillmaterial så som sågspån och annat processavfall får användas till massaproduktion, men inte returråvara.

Endast helt klorfria blekmetoder får användas. Optiska vitmedel får användas om de är lättnedbrytbara enligt OECD 301, OECD 310 eller motsvarande test.

Utsläpp till luft vid massaframställning får i medeltal vara maximalt:
0,7 g svaveldioxid per kg massa och år.
2 g kväveoxider per kg massa och år.

Halt i det renade avloppsvattnet från massaframställning får i medeltal vara maximalt:
40 g COD per kg massa och år.
50 g fosfor per ton massa och år.

12.4 *Regenatfibrer* (viskos, lyocell, modal, etc.) ska uppfylla kraven i punkt 12.3 gällande ursprung och massaframställning.

Utsläpp till luft vid produktion av fiber får i medeltal vara maximalt:
25 g svaveldioxid per kg fiber och år.

Halt i det renade avloppsvattnet får vid fiberframställning i medeltal vara maximalt:
0,2 g zink per kg fiber och år.

Licens eller Materialintyg för Bra Miljöval Textil (Fiber och Beredning) godkänns som verifierikat för kraven i detta avsnitt, dock ej krav 12.3 gällande returråvara.

Lösningsmedel för produktion av regenatfibrer undantas kemikaliekraven i 12.2, men ska då återvinnas till minst 99 %.

Regenatfibrer får framställas i ett slutet system, alternativt genom xanthogenatbaserade viskosprocesser i ett icke slutet system. Kaliumsulfat eller natriumsulfat samt svavelväte ska då återvinnas med minst 80 %

12.5 Bomull ska antingen:

Ha odlats ekologiskt eller komma från karensodling. Certifieringen av odlingen ska vara utförd enligt IFOAM-standard, av kontrollorganisation ackrediterad för IFOAM, alternativt certifierad enligt ISO-guide 65.

Eller:

Ha odlats med ambitionen att minska förbrukningen av bekämpningsmedel, konstgödsel och vatten samt att förbättra levnadsförhållanden för bomullsbönderna enligt kriterier för BCI (Better Cotton Initiative), CmiA (Cotton made in Africa) eller motsvarande kriterier. Sådana kriterier ska vara kontrollerade av ackrediterad organisation.

Endast helt klorfria blekmetoder får användas. Optiska vitmedel får användas om de är lättnedbrytbara enligt OECD 301, OECD 310 eller motsvarande test.

12.6 Syntetiska fibrer av polyester (PET), polypropen (PP) och Poly Lactic Acid (PLA) får användas i material i våtservetter.

12.6.1 Polyester (PET)

Vid framställning av polyester undantas kemikaliekraven i 12.2 för lösningsmedel om dessa återvinns till minst 99 %.

Utsläpp av flyktiga organiska föreningar (VOC) under polymerisering får i medeltal vara maximalt 1 g/kg tillverkad polyesterharts och år.

Antimonhalten i polyester får vara maximalt 260 mg/kg, alternativt så ska den extraherbara halten antimon vara maximalt 30 mg/kg.

12.6.2 Polypropen (PP)

För polypropen får utsläppen i medeltal vara maximalt:
12 g kväveoxider/kg och år.
11 g svaveldioxid/kg och år.

12.6.3 Poly Lactic Acid (PLA)

Grödor som används för framställning av PLA får inte vara genmodifierade (GMO). Certifieringen ska vara utförd enligt IFOAM-standard av kontrollorganisation ackrediterad för IFOAM, alternativt vara certifierad enligt ISO-guide 65.

Enzym från genmodifierade mikroorganismer tillåts för stärkelseutvinning från grödor. Enzymerna ska dock vara fria från rester av mikroorganismerna som användes i tillverkningen.

Lösningsmedel för produktion av PLA undantas kemikaliekraven i 12.2, men ska då återvinnas till minst 99 %.

Avloppsvatten från utvinning av kolhydrater för jäsning till mjölk-syra och från tillverkning av PLA ska renas med minst 85 % med avseende på COD/TOC.

Tillåtna sampolymerer är ϵ -kapolakton (CAS 502-44-33) och polyetylenglykol (CAS 25332-68-3).

Om aluminium, zink, tenn och antimon ingår i polymeriseringskatalysatorerna får respektive utsläpp av dessa metaller i renat avloppsvatten i medeltal vara maximalt 0,3 g/kg fiber och år.

Färdig PLA-fiber får maximalt innehålla 4 mg/kg extraherbart tenn respektive 30 mg/kg extraherbart antimon från polymeriseringskatalysatorer eller stabilisatorer.

Motivering till kraven

[12.1] Genom att ställa krav på en viss andel återvunnen eller förnybar råvara begränsas produktens klimatpåverkan.

[12.2] Dessa ämnen har sådana egenskaper att de kan medföra allvarliga och bestående miljö- och hälsoeffekter.

[12.3] Hälso- och miljöfarliga ämnen kan förekomma i massa från returråvara, vilket ofta är svårt att avgöra.

[12.3, 12.5] Klorföreningar är ofta svårnedbrytbara, och bioackumulerande samt kan vara hormonstörande.

[12.4, 12.6.3] Zink är klassificerat som mycket giftigt för vattenlevande organismer och kan orsaka skadliga långtidseffekter i vattenmiljön.

[12.3, 12.4] Luftutsläpp av svavel och kväve bidrar till förorening. Kväve bidrar till övergödning och bildning av marknära ozon.

[12.3, 12.6.3] Hög kemisk syreförbrukning (COD) i avloppsvatten kan innebära en belastning för ekosystemet eftersom det leder till syrebrist i vattenmiljön.

[12.3] Fosfor bidrar till övergödning.

[12.4, 12.6.1, 12.6.3] Lösningemedel med negativa miljö- och hälsoegenskaper kan vara nödvändiga i vissa fiberframställningsprocesser.

[12.6.1] Flyktiga organiska föreningar kan vara ett miljö- och arbetsmiljöproblem.

[12.6.1] Antimontrioxid som allmänt används som en katalysator i polyesterpolymerisering misstänks vara cancerframkallande.

[12.6.3] ϵ -kapolakton och polyetylenglykol är lättnedbrytbara och har låg giftighet.

[12.6.3] Många metaller är giftiga och utsläppen begränsas därför.

13 Förpackningar

- 13.1** Förpackningen ska bestå av delar som är lätta att ta isär och varje del ska bestå av en och samma materialtyp. Undantagna från detta krav är spraymunstycken, pumpmunstycken, tryckbehållare, förpackningar till dekorativ kosmetik och förpackningar av mjukplast som består av fler än ett plastmaterial.
- 13.2** Organiska fluorföreningar, ämnen som är upptagna i bilaga XIV eller XVII till REACH-förordningen (EG) nr 1907/2006, samt ämnen upptagna på Kandidatförteckningen (<http://echa.europa.eu/sv/candidate-list-table>) får inte ingå i förpackningen i halter överstigande 0,1 vikt %. Om förpackningen består av återvunnet material undantas det återvunna materialet från detta krav.
- 13.3** Förpackningar och etiketter som består av plast ska vara tillverkade av polyeten (PE), polypropen (PP) eller polyetentereftalat (PET). Undantagna från detta krav är förpackningar till tandkräm, deodoranter och antiperspiranter förutsatt att polymeren och dess monomerer uppfyller krav 1.7 - 1.9 och krav 11.6 - 11.8, inte är klassificerade som miljöfarliga enligt CLP-förordningen (EG) nr 1272/2008 samt inte innehåller organiska halogenföreningar. Förnybar råvara får inte komma från oljepalmen (*Elaeis guineensis*).
- 13.4** Plastförpackningar ska vara märkta enligt DIN 6120 eller American SPI. Undantagna från detta krav är korkar, spraymunstycken, pumpmunstycken och förpackningar till dekorativ kosmetik.
- 13.5** Pappers- och kartongförpackningar, etiketter av papper samt övrigt material som består av papper eller kartong ska till minst 80 % vara tillverkade av träfibrer från returråvara. Om ny råvara används för den resterande delen av pappers- eller kartongförpackningen ska minst 30 % av denna vara FSC-certifierad. Endast helt klorfria blekmetoder får användas.
- 13.6** Glas får inte ingå i förpackningen. Undantagna från detta krav är förpackningar till dekorativ kosmetik.
- 13.7** Metall får inte ingå i förpackningen. Undantagna från detta krav är tryckbehållare av stål eller aluminium samt fjädrar i spray- och pumpmunstycken.
- 13.8** Parfym eller andra ingredienser med syfte att tillföra doft får inte ingå i förpackningen.
- 13.9** Nanomaterial får inte ingå i förpackningen.
- 13.10** Produktens tillverkningstillfälle ska kunna spåras genom att datummärkning, batchnummer eller liknande anges i ansökan.
- 13.11** Förpackningen ska så långt det går anpassas till FTIs (Förpacknings- och Tidningsinsamlingen) rekommendationer för att underlätta återvinning. Förpackningen ska vara försedd med en text om hur den ska källsorteras, enligt FTIs rekommendationer för märkning på förpackningar. Om produkten säljs i annat land än Sverige ska respektive lands riktlinjer för återvinning gälla. Om förpackningen består av olika material ska det fin-

Med förpackning avses produktens konsumentförpackning eller motsvarande för professionella användare. Transportförpackningar omfattas inte.

nas upplysningar om hur de olika delarna ska återvinnas. Undantagna från detta krav är förpackningar till dekorativ kosmetik. Förpackningar som innehåller servetter ska vara försedda med antingen en text eller en symbol som gör det tydligt att servetterna inte får kastas i toaletten.

- 13.12** Produkten får vid försäljning till slutkund endast bestå av en förpackning. Således godkänns exempelvis inte en tub i en kartong. Undantagna från detta krav är dekorativ kosmetik.

Motivering till kraven

[13.1] Förpackningar som består av olika delar ska vara enkla att ta isär för att underlätta återvinningen av de ingående materialen. Pumpflaskor underlättar korrekt dosering av flytande produkter och förpackningar i mjukplast kräver mindre förpackningsmaterial än motsvarande i hårdplast.

[13.2] Dessa ämnen har sådana egenskaper att de kan medföra allvarliga och bestående miljö- och hälsoeffekter.

[13.3] För plasttyperna PE, PP och PET finns väletablerade system för materialåtervinning. Naturskyddsföreningen bedömer inte heller att de är problematiska baserat på ingående monomers miljö- och hälsofarlighet. Jämfört med andra plasttyper (såsom PVC) används få additiv. Förpackningar till tandkräm, deodoranter och antiperspiranter är svåra att skapa med endast dessa plasttyper och de undantas därför från kravet. Då storskaligt producerad palmolja är förknippad med allvarliga konsekvenser för människor och miljö är det viktigt att inte introducera nya användningsområden för råvara från oljepalmen.

[13.4] För att underlätta sortering av plasten vid återvinning används plastmärkning DIN 6120 och American SPI.

[13.5] Användning av returråvara samt klorfria blekmetoder minskar klimatpåverkan och miljöbelastning från massa- och pappersindustrin och skogsavverkning.

[13.6] Glas begränsas eftersom dess framställning och transport medför stor klimatpåverkan och miljöbelastning.

[13.7] Metall i förpackningar begränsas eftersom nyframställning av i synnerhet aluminium är mycket energikrävande.

[13.8 - 13.9] Naturskyddsföreningen anser att doftande ämnen och nanomaterial inte har någon väsentlig funktion i en förpackning. För att inte bidra till onödig miljöbelastning tillåts de därmed inte.

[13.10] Produktens tillverkningstillfälle ska kunna spåras för att kunna kontrollera överensstämmelse med gällande kriterier.

[13.11] Återvinning sparar naturresurser och begränsar produkters klimatpåverkan. Kravet ställs för att underlätta återvinning. Nedspolade servetter är ett problem eftersom de orsakar stopp i pumpar och reningsverk.

[13.12] Kravet ställs för att minska användningen av förpackningsmaterial.

Bilaga 1: Hormonstörande ämnen

Ingående ingredienser får inte innehålla något av nedanstående ämnen:

Ämnen upptagna på SIN-listan 2.0

Kemiskt ämne	CAS-nummer
3-benzylidene camphor	15087-24-8
4-methylbenzylidene camphor	36861-47-9
4-nitrophenol	100-02-7
4,4'-dihydroxybenzophenone	611-99-4
Benzophenone-1	131-56-6
Benzophenone-2	131-55-5
Benzophenone-3	131-57-7
Butylparaben	94-26-8
Dicyclohexyl phthalate (DCHP)	84-61-7
Diethyl phthalate (DEP)	84-66-2
Dihexyl phthalate (DHP)	84-75-3
Ethylhexyl methoxycinnamate	5466-77-3
Metam natrium	137-42-8
Methyl tertiary butyl ether (MTBE)	1634-04-4
Pentachlorophenol	87-86-5
Perchloroethylene	127-18-4
Propylparaben	94-13-3
Quadrosilan	33204-76-1
Resorcinol	108-46-3
Tert-butylhydroxyanisole (BHA)	25013-16-5
Thiram	137-26-8
Zineb	12122-67-7

Ämnen upptagna på SIN-listan i oktober 2014 p.g.a. hormonstörande egenskaper

Kemiskt ämne	CAS-nummer
Bisphenol S (BPS)	80-09-01
Bisphenol F (BPF)	620-92-8
Di-n-octyl phthalate (DNOP)	117-84-0
Diisodecyl phthalate (DIDP)	68515-49-1, 26761-40-0
Diundecyl phthalate (DUDP)	3648-20-2
Tribromophenol	118-79-6
Butylated hydroxytoluene (BHT)	128-37-0
Ziram	137-30-4
Carbon disulphide	75-15-0
Triphenyl phosphate	115-86-6

Bilaga 2: Säkerhetsfaktor

För ämnen där det saknas data för kronisk akvatisk toxicitet för alg, kräftdjur och fisk ska en säkerhetsfaktor (SF) användas. Det lägsta $LC_{50}/EC_{50}/IC_{50}$ -värdet eller $NOEC/EC_x$ -värdet divideras med en säkerhetsfaktor, som varierar i storlek beroende på hur mycket data som finns tillgänglig.

För ämnen där det helt saknas data för kronisk akvatisk toxicitet eller där inget av kraven i tabellen nedan uppfylls, ska en säkerhetsfaktor på 100 appliceras på det lägsta $LC_{50}/EC_{50}/IC_{50}$ -värdet.

För ämnen med befintliga data för kronisk akvatisk toxicitet kan en lägre säkerhetsfaktor användas förutsatt att något av villkoren i nedanstående tabell är uppfyllda. Säkerhetsfaktorn ska alltid appliceras på det lägsta $NOEC/EC_x$ -värdet, förutsatt att det inte finns ett $LC_{50}/EC_{50}/IC_{50}$ -värde som är lägre än det lägsta $NOEC/EC_x$ -värdet, då ska istället detta användas.

Användning av säkerhetsfaktor (SF) för att beräkna kronisk akvatisk toxicitet utifrån befintliga data

Befintlig data för kronisk akvatisk toxicitet	SF
Ingen data från kroniskt toxicitetstest.	100
Ett $NOEC/EC_x$ från kroniskt toxicitetstest (fisk eller kräftdjur), där data kommer från den trofiska nivå som har det lägsta $LC_{50}/EC_{50}/IC_{50}$ -värdet.	10
Två $NOEC/EC_x$ från kroniskt toxicitetstest (alg och/eller kräftdjur och/eller fisk), där data inte finns för den trofiska nivå som har det lägsta $LC_{50}/EC_{50}/IC_{50}$ -värdet.	10
Två $NOEC/EC_x$ från kroniskt toxicitetstest (alg och/eller kräftdjur och/eller fisk), där data finns för den trofiska nivå som har det lägsta $LC_{50}/EC_{50}/IC_{50}$ -värdet.	5

Bilaga 3: Testmetoder, material i våtservetter

Parameter	Avsnitt i kriterierna / Avser/ Krav	Testmetoder
Svaveldioxid (SO ₂)	12.3/ luftutsläpp vid massaframställning/ 0,7 g/kg massa och år	Alt.1: Automatiskt med SS-ISO 7935 eller EPA Method 6 Alt. 2: Våtkemiskt med ISO 7934/ Amd 1, ISO 11632, eller EPA Method 6
	12.4/ luftutsläpp vid fiberframställning/ 25 g/kg fiber och år	
	12.6.2/ utsläpp vid produktion av PP/ < 11 g/kg och år	
Kväveoxider (NO _x)	12.3/ luftutsläpp vid massaframställning/ 2 g/kg massa och år	Alt.1: Automatiskt med EPA Method 7 Alt.2: Våtkemiskt med ISO 11564-Cor 1 eller EPA Method 7.
	12.6.2/ utsläpp vid produktion av PP/ < 12 g/kg och år	
COD	12.3/ utsläpp till vatten vid massaframställning/ 40 g/kg massa och år	ISO 6060
Fosfor (P)	12.3/ utsläpp till vatten vid massaframställning/ 50 g/ton massa och år	SS-EN ISO 15681-1
Zink (Zn)	12.4/ utsläpp till vatten vid fiberframställning/ 0,2 g/kg fiber och år	ISO 8288
	12.6.3/ utsläpp i renat avloppsvatten/ < 0,3 g/kg och år	
Aluminium (Al)	12.6.3/ utsläpp i renat avloppsvatten/ < 0,3 g/kg och år	ISO 8288
Tenn (Sn)	12.6.3/ utsläpp i renat avloppsvatten/ < 0,3 g/kg och år	ISO 8288
	12.6.3/ extraherbar mängd tenn i fiber/ < 4 mg/kg	SS-EN ISO 16711-2
Antimon (Sb)	12.6.3/utsläpp i renat avloppsvatten/ < 0,3 g/kg och år	ISO 17378-1, ISO 17378-2 eller motsvarande.
	12.6.1/ totalhalt antimon / < 260 mg/kg	SS-EN 16711-1
	12.6.1, 12.6.3/ extraherbar mängd antimon/ < 30 mg/kg	Oeko-Tex Standard 100 eller SS-EN 16711-2
Flyktiga organiska föreningar (VOC)	12.6.1/ utsläpp VOC till luft/ 1 g/kg polyesterharts och år	SS-EN 12619 eller EPA Method 21
COD/TOC	12.6.3/ rening avloppsvatten/ > 85 %	COD enl. ISO 6060 TOC enl. ISO 8245

Naturskyddsföreningen är en ideell miljöorganisation med kraft att förändra. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Föreningen har ca 226 000 medlemmar och finns i lokalföreningar och länsförbund över hela landet. Välkommen att bli medlem, skänka en gåva eller bli företagssponsor.

PG 90 19 09-2

Naturskyddsföreningen,
Första Långgatan 28 B
413 27 Göteborg

+46 (0)8 702 65 00
www.naturskyddsföreningen.se

Naturskyddsföreningen